

ЦАР КАЛОЯН

ОПЕРА В 3 ДЕЙСТВИЯ ОТ ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ

ЛИБРЕТО — Н. ЛИЛИЕВ И Ф. МУТАФОВА

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

Първа картина. Вътрешност на храма св. Димитър. Калоян е коленичил пред олтаря, за да открие всички свои грижи и тревоги и да измоли благослов. Тежки задачи стоят пред върховната власт — трябва да бъде обединена волята на всички боляри и деспоти за защита на неукрепналата още държава. На юг Византия не се е помирила с освободението на българския народ и със създаването на Второто българско царство. От запад настъпват рицарските пълчища на IV кръстоносен поход. Кой би могъл да определи техните истински намерения? Царят е длъжен да държи сметка за всички възможни бедствия, които могат да се струпат върху народа и държавата.

Предстои тържественият акт на коронацията на Калоян. След дълги преговори, могъщият римски папа е решил да признае царския титул на Калоян и да изпрати свой представител за коронацията. Сега с помощта на папата той осигурява тила на държавата от постоянните набези на маджарите и си създава добра основа за преговори с латините.

Завършила е церемонията на коронясването. Заобиколен от болярите и църковния клир, придружен от царицата, архиепископа и пратеника на папата — кардинал Лъв, Калоян излиза пред народа. В кратко и тържествено слово той дава израз на своето задоволство от успешно завършилото освобождение и признаване на българската държава. Най-послед родът на Асеновци е признат, признато е и тяхното освободително дело. Но държавническата предвидливост на Калоян се спира на още редица неосъществени задачи, които водят към пълно обединяване и засилване на българската държава.

Още незавършило тържественото слово на царя, отдалеч се зачува тревожен конски тропот — пристига вестносец. Всред народа настъпва смут и тревога. Калоян изслушва с дълбоко възмущение съобщението на вестносеца, че императорът на латините Балдуин е отказал да приеме мирните предложения на българския цар и че неговите рицарски пълчища вече нахлуват и опустошават земите на Тракия.

Калоян решава да накаже вероломството на наглия завоевател. Той се обръща към народа и своите верни войски със заповед: „Тревога! Болярите да поведат нашите храбри бойци срещу врага!“

Втора картина. Покоите на царицата. Нощ. В една от стайте стои будна и отегчена княгиня Ирина. Нея не я тревожи съдбата на родината, нито дори съдбата на нейния жених, заминал на бойното поле. Участи на войнишка жена ѝ тежи, тя мечтае за друг, разгулен и суетен живот. Нейният чужд произход я кара да ненавижда царя, да не вярва в силата на българската войска. Идва, придружена от малка свита, царицата. Тя е печална и загрижена, но уверена в правото дело на своя велик съпруг Калоян. За да разсее мъката ѝ, Зоя пее весела народна песен, като си акомпанира на лютна. Завършила песента, тя извиква куманката Каля да погадае. Умната и проникателна гадателка прочита по лицето на Ирина отегчение от всичко заобикалящо я и решава да подразни любопитството ѝ с едно интригуващо предсказание. Тя предсказва, че скоро в двореца ще пристигне знатен велможа с перо на шлема. Една от присъстващите жени ще изживее силна любов. Отегчението на Ирина изчезва, в очите ѝ заиграва лукаво пламъче. Царицата си остава тъжна и замечтана. Зоя извиква танцьорки-куманки, които с своите буйни танци да разсеят скръбта на царицата. Още незавършени танците, в покоите се втурват придворни и съобщават, че латините са навлезли в града. Настъпва паника, но веднага след това се изяснява, че причините за възбудените викове на народа са не латините, а победоносните български войски, които се връщат от боя.

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

Първа картина. Пред градските стени се е събрал ликуващ народ. Тук идват царицата, архиепископът, Зоя, деспот Гаврил и придружаващата ги дворцова свита. Царицата споделя със своите приближени чувствата си на радост от завръщането на своя храбър съпруг. Скоро се задават победоносните войски начело с Калоян. В епичната Адрианополска битка 40-хилядната българска войска е нанесла съкрушителен удар над латините и е спечелила историческа победа. Сега латинският император Балдуин влиза в Търново не като победител, а като пленник. Той очаква да се излее върху него страшното от-